

Er det rom for meg her?

Inkludering av flerkulturelle barn

Hvilke faktorer påvirker arbeidet med inkludering av flerkulturelle barn i barnehagen?

Kinga Katrine Blaszkiewicz

Kandidatnummer: 23

Bacheloroppgave

BHBAC3920

Trondheim, april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Norge er langstrakt og spredt bebodd.

Men Norge er fremfor alt mennesker.

Nordmenn er nordlendinger, trøndere, sørlendinger – og folk fra alle de andre regionene. Nordmenn har også innvandret fra Afghanistan, Pakistan og Polen, Sverige, Somalia og Syria. [...]

Det er ikke alltid så lett å si hvor vi er fra, hvilken nasjonalitet vi tilhører. Det vi kaller hjem, er der hjertet vårt er – og det kan ikke alltid plasseres innenfor landegrenser.

[...]

Mitt største håp for Norge er at vi skal klare å ta vare på hverandre.

At vi skal bygge dette landet videre – på tillit, felleskap og raushet.

At vi skal kjenne at vi – på tross av all vår ulikhet – er *ett folk*.

At Norge er *ett*.

H.M. Kong Harald V (2016)

Innhold

1.0 Innledning.....	3
1.1 Motivasjon bak valgt tema og problemstilling	4
1.2 Oppgavens oppbygging og avgrensing.....	5
2.0 Teoretisk rammeverk.....	5
2.1 Inkludering.....	5
2.2 Flerkulturalitet	6
2.2.1 Hva er flerkulturalitet?	6
2.2.2 Den flerkulturelle barnehagen.....	7
2.3.2 Majoritets- og minoritetskultur	8
2.3 Den inkluderende flerkulturelle barnehagen	9
2.3.1 Personalets holdninger og kompetanse i møte med flerkultur.....	10
2.4 Barnehagens samarbeid med flerkulturelle foreldre.....	12
3.0 Metode.....	14
3.1 Valg av metode og innsamlingsstrategi.....	14
3.2 Intervju som datainnsamlingsmetode	14
3.3 Planlegging av datainnsamling og valg an informanter	15
3.3.1 Om informantene	16
3.4 Forskningsetikk	16
3.5 Metodekritikk	17
3.6 Analysearbeid	18
4.0 Innledning funn og drøfting	20
4.1 Funn og drøfting av funn.....	20
4.1.1 Praktisk arbeid med inkludering og synliggjøring av barnas flerkultur	20
4.1.2 Personalets kunnskaper og tanker i møte med flerkulturalitet	23
4.1.3 Foreldrenes rolle og påvirkningskraft.....	25
4.1.4 Barnehagens hverdagskultur.....	28
5.0 Konklusjon av funn og avslutning	30
6.0 Litteraturliste	32
7.0 Vedlegg	35
7.1 Informasjonsskriv og samtykkeskjema	35
7.2 Intervjuguide.....	37

1.0 Innledning

Norge er i stadig endring. Vi opplever en økende grad av globalisering og migrasjon, samt et voksende mangfold innenfor det norske samfunnet. I løpet av de siste femti årene har Norge opplevd sterk økning i innvandring grunnet søken etter arbeid, krig og uro, utdanning og familiegjenforeninger (Regjeringen, 2023). Regjeringens statistikk fra 2023 viser at prosentandelen bosatte innvandrere ligger på rundt femten prosent (Norwegian ministres, 2023, s.45). Utdanningsdirektoratet legger frem at minoritetsspråklige barn i barnehagen utgjør i underkant av tjue prosent (Udir, 2022). Her understrekes det at dette gjelder barn som har annet morsmål enn språk fra skandinaviske land, samt engelsk. Dette tyder på at tallene for barn med flerkulturell og flerspråklig bakgrunn kan være langt høyere. Denne statistikken tydeliggjør og kan nyansere blikket vårt for det tilstedeværende mangfoldet som representeres i vårt samfunn, både i storsamfunnet, men også i barnehagen.

En økning i innvandring har ført til hyppigere kultur møter og interkulturelle interaksjoner. Norge som stat oppdaterer kontinuerlig sin politikk i håp om å skape verdige og gode inkluderings- og integreringsprosesser. Utover 2000-tallet har forståelsen av det norske samfunnet som integrerende instans endret fokuset vekk fra nødvendigheten om en felles historie eller «kulturarv» som bindepunkt (Hilt, 2020). Til å heller være et «kulturelt felleskap basert på forskjellighet» (Justis- og beredskapsdepartementet, 2016) (Hilt, 2020, s.73).
Hvordan kommer denne forskjelligheten til syne?

Denne tematikken er høyst aktuell i barnehagen. Statistikken viser til en høy andel flerspråklige og flerkulturelle barn. Dette øker behovet for å ha kunnskap om og kunne tilrettelegge for gode inkluderingsprosesser og rutiner. Slik at det kan skapes rom og muligheter for alle barna til å ta del i barnehagesamfunnet. Sett i lys av dette, mener jeg det er aktuelt å rette søkelyset mot likestilt inkludering i barnehagen. Jeg ønsker dermed med denne oppgaven å undersøke mer om denne tematikken.

1.1 Motivasjon bak valgt tema og problemstilling

Jeg har selv vokst opp som flerkulturell. Barn av to innvandrereforeldre, som emigrerte fra Polen til Norge sent på 90-tallet i søken etter arbeid. De bosatte seg utenfor en liten bygd på Vestlandet, og startet sitt liv i Norge som sesongbaserte jordbærplukkere. Ved starten av 2000-tallet utgjorde min bror og jeg «mangfoldet» i vår barnehage. Som vil si at vi gikk i en barnehage med bare etnisk norske barn, der «norskhet» og «tilhørighet» ble vektlagt. Denne tilhørigheten ble forbeholdt de som tilpasset seg alle tradisjoner, verdier og holdninger som hadde fått rotfeste innenfor barnehagepraksisen og lokalsamfunnet. Forventningene som ble presentert til mine foreldre og meg hadde tydelige preg av behovet for likhet. Her lå vekten på integrering, ikke inkludering, nok til å delta, men ikke til å føle seg som en verdig deltager. Dette skapte en kontinuerlig konflikt i min oppvekst, hvor min kultur og mitt opphav ikke fikk plass inn i barnehagefellesskapet, men samtidig formet meg som person på hjemmefronten. Gjennom de tidlige årene på barneskolen fikk jeg streng beskjed om at «på skolen prater vi norsk». Her var det heller ikke rom for mangfold, flerkultur eller annerledeshet. Var det ikke rom for meg?

I nyere tid nevnes flerkultur og mangfoldet som en ressurs, der Rammeplanen for barnebarnehagen (2017) nevner at barnehagen skal synliggjøre og støtte barna i deres egne individuelle og kulturelle forutsetninger (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.9). Der «barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet» (s.9). På bakgrunn av min egen oppvekst har jeg alltid hatt en interesse for inkluderingsprosesser innenfor det norske utdanningssystemet. Hvordan påvirkes den ideelle inkluderingsprosessen i barnehagen? Har dette endret seg siden jeg var barn?

I denne bacheloroppgaven ønsker jeg å finne ut mer om dette. Jeg har valgt å formulere problemstillingen min slik:

«Hvilke faktorer påvirker arbeidet med inkludering av flerkulturelle barn i barnehagen?»

1.2 Oppgavens oppbygging og avgrensning

For denne oppgavens oppbygging og avgrensning har jeg valgt å strukturere oppgaven i syv deler. I første kapittel tar jeg for meg innledningen, begrunnelse for valgt tema, samt utarbeidet problemstilling. I kapittel 2 presenteres ett teoretisk grunnlag, som anvendes senere i funn og drøfting. I kapittel 3 går jeg inn på valg av metode, begrunnelse, samt prosessen rundt utvalget av informanter for intervjuene. Kapittel 4 tar for seg dataen fra mine intervjuer og drøftingen rundt dem. I det 5. kapittelet presenterer jeg en konklusjon av funnene og ser dette opp mot problemstillingen min. Kapittel 6 og 7 utgjør henholdsvis litteraturliste og vedlegg som kommer med oppgaven.

2.0 Teoretisk rammeverk

I dette kapittelet skal jeg ta utgangspunkt i å presentere ulike begreper og teorier som jeg finner aktuelle for min problemstilling. Disse skal senere anvendes i min drøfting av funn. Teorikapittelet er delt inn i fire kapiteler. De er følgende: inkludering, flerkulturalitet, den inkluderende flerkulturelle barnehagen og foreldresamarbeid.

2.1 Inkludering

Inkludering er et begrep som kan ha flere forståelser, som gjør at begrepet i seg selv kan virke uklart (Nilsen, 2017). StatPed (2022) fremhever at inkludering er et viktig utdanningspolitisk prinsipp, som nevnes i nasjonale styringsdokumenter, samt internasjonale erklæringer og konvensjoner. Inkludering innenfor utdanningssektoren kan beskrives som å ha følelsen av sosial tilhørighet, samt at det pedagogiske tilbudet er tilpasset dine forutsetninger og behov, slik at du får rom og støtte til å utvikle deg (Statped, 2022).

Ved å ta i betraktning de store variasjonene og mangfoldige definisjonene av inkludering velger jeg å presentere flere, for å kunne danne en større forståelse for begrepet og hvordan man kan bruke det.

Haug (2014) presenterer inkludering som en overordnet ideologi i arbeidet med barn og unge (s.19). Der det spesifiseres at definisjonen han introduserer bygger på forståelsen av likhetstenkning og likeverdighetstenkning slik det kommer til syne i menneskerettserklæringen og tilhørende konvensjoner (s.19). Haug sier at inkludering «handler om sosial rettferdighet, sosial likhet, om likestilling og felleskap». Likevel kan det være vage forståelser og enigheter i hva som ligger i uttrykkene, som fører til at arbeidet med dette kan variere ved ulike institusjoner.

Arnesen (2017) trekker frem Europarådets prosjekt om mangfold (Council of Europe 2006-2009). Der begrepet inkludering ble fremhevet og definert opp mot flere kontekster, disse var; «tilgang til samfunnsgoder og tilbud av høy kvalitet; likestilling, likeverd og sosial rettferdighet; demokratiske verdier, medvirkning og deltagelse og til slutt balanse mellom felleskap basert på likhet eller mangfold (Arnesen, Allan & Simonsen 2009) (Arnesen, 2017, s.22). Ut ifra denne kan vi tolke inkludering som et vidt begrep, som kan benyttes innenfor flere områder, som også kan gjøre bruken av begrepet lettere å inkorporere.

Rammeplanen for barnehagen (2017) definerer ikke inkludering som begrep, men trekker frem viktigheten av arbeidet med mangfold og gjensidig respekt (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.9). Det fremheves at barnehagen skal «bruke mangfoldet som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger» (s.9). I tillegg skal barnehagen «bidra til at alle barna føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i felleskapet» (s.9). Her fremheves betydningen av å få være en del av den større helheten, både på det individuelle og kollektive planet. Særlig ønsker jeg å trekke frem rammeplanens bruk av ordet anerkjennelse, og det å akseptere barna ut ifra den de er, det de representerer og det de bringer inn i barnehagen. Dette kan tolkes som en form for inkludering, der de ulike individene skal inviteres inn i sosiale felleskapet.

2.2 Flerkulturalitet

2.2.1 Hva er flerkulturalitet?

Flerkulturalitet og det å være flerkulturell kan beskrives som å ha bakgrunn i flere kulturer (Paulsen, Hårberg, 2020). Innvandring og emigrasjon over landegrensar har ført til at mennesker med ulike etnisiteter, språk og kulturer møter på nye væremåter og tradisjoner. Her kan de utvikle en følelse av tilhørighet og i ulik grad ta til seg den nye kulturen. Mange barn vokse nå opp som flerkulturelle. Men hva legges det i begrepet kultur?

Larsen og Slåtten (2019) definerer begrepet med at det er virkelighetsoppfatninger, verdier og normer som deles av og innenfor et samfunn. Kultur er tillært og gis videre fra generasjoner til generasjoner (s.20).

Ane Bergersen (2017) presenterer kultur som en pyramide bestående av to deler; kulturuttrykk og kulturinnhold (s. 16). Hvor førstnevnte kan være uttrykk gjennom atferd, som språk, skikker og matvaner. Dette kan være bevisste handlinger og lærte vaner. Kulturinnhold derimot går mer på verdier og normer, som kan være ubevisste og implisitt lærte

verdensforståelser (s.16). Det er viktig å fremheve denne differansen, hvor man ofte kan beskrive og fremheve noens kultur kun ved deres kulturelle uttrykk. Da mister man forståelsen for hvilke verdier og holdninger som preger kulturen og hva som fremheves som viktig. Dette kan føre til bevisst og ubevisst stereotypisering og holdninger preget av fordommer.

Stereotypier er generaliseringer for hvordan bestemte grupper tenker, tror og oppfører seg (Salole, 2018, s.80), og det er dette som kan forekomme dersom vi kun ser på ulike kulturer fra overflatenivå. Fordommer kan beskrives som forutfattede meninger og forestillinger (Salole, 2018, s.80), som kan omfatte blant annet religion, hudfarge, kjønn, nasjonalitet og seksuell legning (s.80). På bakgrunn av dette bør vi fremheve viktigheten av åpenhet og respekt i møte med nye kulturer, samt en interesse av å bli bedre kjent med kulturene til for eksempel de barna som har flerkulturell bakgrunn i barnehagen. Rammeplanen (2017) fremstiller veldig tydelig at personalet skal «motvirke diskriminering, fordommer, stereotypier og rasisme» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.57). Første steget til mot kjemping av dette kan være åpenhet og respekt i møte med andre, samt villigheten til å lære mer.

2.2.2 Den flerkulturelle barnehagen

Begrepet et flerkulturelt samfunn er i stadig vekst, og brukes nå ofte til å definere blant annet samfunn, skoler og barnehager som «flerkulturelle» (Spernes, Hatlem, 2019, s.63). Ofte assosieres dette begrepet opp mot konseptet av at tilstedeværelsen av individer med ulik kulturbakgrunn er nok til å kunne bruke og stemple samfunnet og institusjonene som flerkulturelle. Spernes og Hatlem (2019) fremhever ulike kriterier for at man skal kunne kalle barnehagen for flerkulturell (s.65). Først fremheves det at denne typen barnehage er ikke noe barnehagen *er*, men som må praktiseres og utvikles gjennom praksis. Personalet må arbeide med mangfoldet og synliggjøre dette. Det språklige, kulturelle og religiøse aspektet fremheves og bør inkorporeres i grunnlaget for barnehagens pedagogiske arbeid (s.66). Mangfoldet bør være en naturlig del av barnehagens tradisjon og den pedagogiske praksisen (s.67), der personalet «ivaretar mangfoldet som en normaltilstand der ulikhet er det normale» (s.66). Her kan vi også trekke inn behovet for arbeidet med likeverd og likestilling. Samtidig som man burde rette søkelyset mot økt bevissthet og kritisk refleksjon innad i personalet rundt deres egen praksis og hvilke muligheter de lager.

Sand (2020) trekker frem to viktige momenter som Kampmann (2006) knytter opp mot arbeidet med flerkulturell pedagogikk. Der refleksjon og felles forståelse av kulturbegrepet er sentralt for å kunne arbeide og innlemme det flerkulturelle aspektet inn i den pedagogiske

praksisen (s.225). Hva legger man i begrepet kultur? Anser man en kultur mer "normal» enn en annen? Det andre momentet er bevissthet rundt hvilke forhold som preger barnehagen og hvordan dette kan bidra til forskjellsbehandling (s.225). Forventer man mindre av flerkulturelle barn? Får alle barna delta på lik linje? Arbeid med disse to momentene kan styrke opp om personalets kunnskaper og kompetanser rundt hvordan den eksisterende praksisen er og hvordan de ønsker at den skal være.

2.3.2 Majoritets- og minoritetskultur

Hva preger barnehagens kultur? I en forlengelse av kulturforståelsene i forrige avsnitt kan vi trekke inn begrepene majoritetskultur og minoritetskultur. Hva ligger det i begrepene? Begge beskriver mengdeforhold, der majoritet kan beskrives som flertall, og minoritet som mindretall (Spernes, Hatlem, 2019, s.154). I en barnehagekontekst kan begrepene bli brukt når det omtales innvandrerbarn eller barn som utgjør mindretallet i barnegruppen. Dette kan være barn som skiller seg ut fra flertallet med tanke på språk, etnisitet og kulturell eller religiøs bakgrunn (s.154). Ofte kan disse barna utgjøre det flerkulturelle aspektet i barnehagen og bli beskrevet som minoritetsbarna/de minoritetsspråklige (s.155). I arbeidet med å utvikle en flerkulturell barnehage er det sentralt å arbeide rundt tolkningene og holdningene rundt barnehagens kultur og hva man legger i dette. Preger bare majoritetskulturen den pedagogiske praksisen? Hvilke holdninger og begreper bruker personalet i møte med de barna som fremstiller minoritetskulturer? Nymark og Bergersen (2021) fremhever at personalet i barnehagen kan aktivt spille inn på hvilken kultur som anses som «førende», og kan på denne måte presentere et sett med verdier og holdninger som mer riktig enn andre (s.164). Dette nevner også av Freire (1999), som presenterer begrepet majoritetsblind, og viser til at den pedagogiske praksisen kan være preget av en etnisk kultur, og lar dette blindt påvirke alle aspekter av det pedagogiske arbeidet (Nornes-Nymark, Bergersen, 2021, s.164). Spernes og Hatlem (2019) fremhever viktigheten av bevisst bruk av begrepene minoritetsspråklig og minoritetsbarn, der dette kan utvikles til noe negativt, og brukt i situasjoner hvor disse barna ikke mestrer noe slik «andre barn» klarer. I kriteriene for en flerkulturell barnehage (Spernes, Hatlem, 2019), som presenteres tidligere i teksten, kommer det frem at en flerkulturell barnehage ikke er noe man *er*. Det må arbeides med, og derfor er det særdeles viktig at bevissthet og holdninger rundt ulike kulturer arbeides med, slik at de får likeverdig plass inn i barnehagefelleskapet og barnehagekulturen.

2.3 Den inkluderende flerkulturelle barnehagen

«En inkluderende barnehage har fokus på møte mellom individet og samfunnet med respekt for mangfold, variasjoner og ulikheter» (Moe, Valseth, 2014, s.354). Dette sitatet trekker frem et av mange definisjoner av hva en inkluderende barnehage kan være. Men hvilken forståelse av begrepet inkludering fremmes og brukes?

I arbeidet med å skape en inkluderende barnehage er det grunnleggende å arbeide med en felles forståelse av hva personalet og barnehagen legger i begrepet inkludering. Som tidligere fremhevet finnes det flere definisjoner av hva begrepet kan romme, og derfor er det særlig viktig å ha en forståelse for hvilke verdier og arbeidsområder man velger å arbeide med. Pedersen (2015) fremhever ulike faktorer som han mener kan være forutsetninger for inkludering. Disse; lek og lekkompetanse, samhandling i lek, sosial kompetanse og sosiale ferdigheter, observasjon og individuelle opplæringsplaner (s.11). Dette kan være både personlige faktorer, som barnet føler på, mens andre kan være tilrettelegging og planlegging fra personalets side.

Kunnskap og iverksetting er to viktige begreper innenfor denne tematikken, hvor personalets kunnskaper og kompetanse har stor påvirkning på mulighetene som blir skapt, holdningene som utvikles og den eksisterende praksisen (Pedersen, 2015, s.154). Samtidig som økt kunnskap kan skape muligheter og behov for endring og utvikling. Kunnskap kan ikke bare forbli kunnskap, den må utnyttes og praktiseres. Pedersen (2015) understreker utfordringen med å gjøre den inkluderende pedagogikken bærekraftig og som en naturlig del av hverdagspraksisen (s.154). Som vil si det å iverksette og arbeide med inkludering fra dag til dag, og ikke kun ved prosjekter eller spesielle tiltak. En inkluderende barnehage kan ikke være inkluderende halvparten av tiden. Arbeidet med inkludering av flerkulturelle barn kan heller ikke bare være en periodebestemt handling. Rammeplanen (2017) presiserer at barnehagen skal legge til rette for kulturmøter (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.9). Innenfor dette nevnes det at alle barna skal få føle på det sosiale og kulturelle felleskapet. For å kunne få føle seg som en del av felleskapet er det nødvendig at barnehagen anerkjenner barnet og dens kultur, uavhengig av etnisitet, bakgrunn eller språk. Uten å skape en differanse mellom mer og mindre «viktige» kulturer. For å kunne ha en god og inkluderende barnehage trengs det at barnehagen utvikler seg og tilpasser seg dem om er i barnehagen. Nissen et al (2015) fremhever viktigheten av en utviklingspraksis, og evnen og behovet til å føre endrings- og utviklingsarbeid for å kontinuerlig styrke den pedagogiske praksisen i barnehagen (s.159). Wadel og Knaben (2022) poengterer også at barnehagen skal være en lærende organisasjon,

altså en organisasjon som preges av ønsket om endring og utvikling og strekker seg mot ny lærdom (s.17). Refleksjon og arbeid med ulike utviklingsområder innenfor barnehagen kan styrke oppom den pedagogiske praksisen og kvaliteten på barnas hverdag.

2.3.1 Personalets holdninger og kompetanse i møte med flerkultur

Sentralt i arbeidet med inkludering i barnehagen spiller personalet en viktig rolle i hvilke muligheter som blir skapt, hvordan ulikhet blir møtt og hva som preger barnehagemiljøet. Ifølge Glaser (2023) kan personalets holdninger og kompetanse prege utfoldelsen og rommet for ulike kulturers gyldighet (s.140). Dette kan tolkes som hvilken status og anerkjennelse ulike kulturer får ovenfor andre kulturer.

Som tidligere nevnt er refleksjon og arbeid med egne holdninger og oppfattelser viktig i møte med andre kulturer. Sand (2020) presenterer Liden (2001) sin undersøkelse om ulike læreres holdninger til forskjeller. Her kom det frem at lærernes oppmerksomhet ble rettet mot det som var likt og kunne føles gjenkjennbart (s.225). Det som ble gjenkjent som det normale fikk rom til å vokse, mens det ukjente ble tolket som uorden i systemet (s.225). Akslen (2019) belyser begrepet «typisk norsk», og nevner begrepene likhetstankegang og individualisme som viktige elementer i dette (s.164). Hva er egentlig typisk norsk? Og hvordan presenteres og synliggjøres dette i barnehager? Innenfor dette kan vi trekke frem Kampmann (2006) som tar frem begrepet monokulturell «eurosentrisme», som vil si en kultur som er preget av likhet og tankegang fra Europeiske land (Sand, 2020, s.255). Videre understreker han som flere andre, at behovet for å arbeide med kritisk refleksjon og egne holdninger er viktig. Som kan styrke oppom arbeidet med synliggjøringen og normaliseringen av ulike levemåter og kulturelle ulikheter (s.225).

Barnehagen og personalet kan stille som en kulturell brobygger (Bergersen, 2017, s.179). Som vil si at det kan skapes en arena hvor likheter og forskjeller normaliseres, hvor ulike kulturer kan møtes og lære mer om hverandre. Det norske samfunnet i dag preges av et stort mangfold, som skaper nødvendigheten mer enn noen gang for å arbeide med dette i barnehagen. Nymark og Bergersen (2021) bruker begrepet flerkulturell kompetanse, og personalet bevissthet rundt blant annet holdninger i møte med flerkultur (s.164). Dette kan ses i lys av begrepet kultursensitiv praksis og omsorg (s.162, s.153). Der dette kan forstås som praksis og omsorg som er preget av kompetanse rundt ulike behov og bakgrunner, og en tilpasset praksis hvor man tar vare på barnas behov. Dette uavhengig av språk, kultur og

tidligere erfaringer. Denne typen tilrettelagt praksis kan være viktig i arbeidet med flerkulturelle barn samt andre barn som kan trenge en mer kultursensitiv tilnærming.

Arbeid med og innsikt i flerkulturell kompetanse, samt en kultursensitiv praksis, kan styrke oppom personalets evne til å møte både barn og foreldre på en respektfull måte (Nornes-Nymark, Bergersen, 2021, s.153). Egne erfaringer som flerkulturell eller annen erfaring der man kan sette seg inn i følelsen av å være «ny» eller «annerledes» kan være en styrke. Der man lettere kan skape forståelse og ha kunnskap rundt hvorfor arbeidet med flerkulturalitet er viktig i barnehagen. Uavhengig av egen bakgrunn som flerkulturell, er det viktig at personalet skaper muligheter for kompetanseutvikling og økt forståelse for tematikken. Slik at det blir en kollektiv tanke og forståelse av at mangold er en ressurs, og har en plass i samfunnet og i barnehagen (Bergersen, 2017). Utviklinger og endringer i satte tankeganger og åpenhet for nye innfallsvinkler og forståelser kan være med på å utvikle barnehagens praksis (Bergersen, 2017, s.185). Skal barnehagen holde seg aktuell med dagens samfunn trengs det at den pedagogiske praksisen er tilpasningsdyktig (s.185). Som innebærer at personalet og barnehagen må være åpne for endringer og utvikling for å kontinuerlig tilpasse sin praksis til ulike barnegrupper og deres behov.

Akslan (2019) poengterer at norske barnehager ofte har fokus på sosial kompetanse, og ser på dette som et sentralt element for barnas trivsel og deltagelse i felleskapet (s.166). Kan sosial tilhørighet da være nok for at barnet antas som inkludert? Rammepånen (2017) nevner at barnas kulturelle og individuelle forutsetninger skal støtte, styrkes og følges opp (s.9). Da blir det sentralt av barnas kultur skal synliggjøres og arbeides med. Spernes og Hatlem (2019, s.219) fremhever to begreper; barnehagen som en festbruker og en hverdagsbruker. Hvor den førstnevnte er at barnehagen gjenspeiler barnas kultur bare i høytider og gjennom mat og tradisjoner (s.219). Dette kan skape en distinksjon mellom normalkulturen og de andre kulturene man fremhever ved «spesielle anledninger». Her kan igjen forståelsen for kultur trekkes frem, der det her kan tolkes at bare kulturuttrykkene blir fremhevet, og ikke kulturinnholdet (Bergersen, 2017, s.16). På den andre siden har de barnehagen som en hverdagsbruker, som vil si at barnehagen gjenspeiler mangfoldet i barnas læringsmiljø. Der læringsmiljøet speiler barnas ulike bakgrunner (Spernes, Hatlem, 2019, s.221). Her blir mangfoldet normalen (s.67).

2.4 Barnehagens samarbeid med flerkulturelle foreldre

Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2017) nevner flere steder betydningen og viktigheten av et godt foreldresamarbeid mellom barnehagen og heimen. Blant annet skal barnehagen «i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.29). Barnehagen skal også legge til rette for god dialog, ivareta foreldrenes rett til medvirkning og utvikle nære samarbeid med en felles forståelse (s.29). Foreldrene skal få muligheten til å påvirke det individuelle tilrettelagte arbeidet og deres synspunkter skal tas hensyn til (s.29).

Foreldresamarbeid er sentralt innenfor det pedagogiske arbeidet i barnehagen. De som arbeider i barnehagesektoren har en forpliktelse til å opprettholde foreldremandateret, også kalt foreldreretten (Sand, 2020, s.119). Som er rettigheter og plikter barnehagen og foreldre skal forholde seg til (s.119). Dette samarbeidet kan ses på som bindeleddet mellom barnehageinstitusjonen og hjemmefronten. En god og effektiv dialog og informasjonsutveksling kan gi en bredere forståelse for barnet, samt de ulike faktorene som påvirker barnas hverdag. Bevissthet rundt dette kan gjøre det lettere for tilrettelegging og tilpassing av det pedagogiske arbeidet i barnehagen. (Spernes, Hatlem, 2019, s.226).

Et godt og rikt foreldresamarbeid kan være en viktig brikke i inkluderingsprosessene til flerkulturelle barn. Ved å aktivt ha dialoger med foreldrene kan vi lære mer om barnas andre kulturer, tradisjoner, språk og interesser. Foreldrene ses på som en ressurs (Spernes, Hatlem, 2019, s.226), og en rik kilde til informasjon om barnet. Samtidig som det lages rom for at foreldrene kan komme med sine ønsker og tanker. Alle barn fra samme kultur har ikke nødvendigvis akkurat samme vaner og verdier som andre kan ha. Foreldrenes opphav og etnisitet kan variere, og definisjonen av «normalen» og en «normal barnehagehverdag» kan variere. Hva man legger i «en god barndom» kan også være ulikt, og derfor er det viktig at barnehagen utvikler god kommunikasjon med foreldre. Et godt foreldresamarbeid er mer enn bare en informasjonskilde om barnet, der foreldrenes ønsker og tanker må også få rom til å komme frem. Det er viktig å skape forståelse rundt barnehagehverdagen, hvilke verdier som preger praksisen og hvordan kan konkret kan arbeide med å støtte barnet og gi de gode muligheter for utvikling og læring. Ved god og klar kommunikasjon kan man unngå konflikter, misforståelser og senke terskelen for å ta kontakt eller dele informasjon (Spernes, Hatlem, 2019, s.226). Hvordan man går frem og hvilke signaler man sender ses på som viktig.

I møte med foreldre som selv kan ha flerkulturell bakgrunn er det viktig at vi legger vekk fordommer, negative holdninger og stereotypier som man være bærere av. Dette burde ikke finne sted i noen som helst aspekter i barnehagen. Det er viktig at respekt og imøtekommenhet er det som preger samarbeidet. Ikke bare blir holdningene tydelige i møte med foreldrene, men barna og andre i barnehagen kan lett plukke opp ugreie og negative holdninger og handlinger (Sand, 2020, s.136). Personalet er hele tiden forbilder og rollemodeller for barna, særlig i møte med flerkultur, forskjellighet og mangfold. Bøyum og Gangstad (2021) nevner begrepet tilpasningsdyktige foreldre (s.144) og viser til en undersøkelse hvor det kom frem av noen barnehagelærere anså noen minoritetsgrupper som «enklere å ha med å gjøre» enn andre (s.144). Personalets egne oppfattelser og holdninger i møte med foreldre kan påvirke behovet dem ser for tilrettelegging, særskilte tiltak og ekstra innsats i foreldresamarbeidet. Derfor er det sentralt at personalet har arbeidet gjennom holdninger og forståelser som kan ligge i grunne i barnehagepraksisen, og arbeide for å gjøre denne imøtekommende og respektfull mot alle foreldresammensetninger man møter.

Lund (2022) presenterer en forskningsartikkel hvor hun så nærmere på flyktningforeldres erfaringer med barnehagen. I funnene kommer det frem at foreldresamarbeid med flerkulturelle foreldre kan gi få muligheter til kontakt og ivaretagelse av egen kultur. Dette kan ses i kontekst med skandinavisk forskning, som presenterer tydelige linjer mellom barnehagens evne til å opprettholde kulturelt mangfold og personalets usikkerhet og mangel på kompetanse i møte med denne foreldregruppen (Lund, 2022). Majoritetsnormen og de diskursene innenfor dette preger derfor de flerkulturelle foreldres syn på påvirkningsmulighetene dem har. Deres oppfattelse preges av at «vi må gjøre som nordmenn», og bli dem lik. Becher (2006) påpeker at likhet som en dominerende diskurs i Norge kan begrense foreldresamarbeidet i møte med flerkulturalitet (s.83), hvor ikke likhet må overkjøre likestilling. Der likestilling ikke nødvendigvis er preget av behovet for likhet. Forskningen til Lund (2022) er høyst aktuell for de norske barnehagene, som kan rette søkelys mot behovet for økt kunnskap og bevisstgjøring av holdninger i møte med flerkulturelle foreldre.

3.0 Metode

3.1 Valg av metode og innsamlingsstrategi

I denne oppgaven skal jeg forsøke å besvare et samfunnsvitenskapelig forskningsspørsmål. Samfunnsvitenskap og de metodene brukt innenfor dette har som mål å etablere kunnskap og teorier som er pålitelige og holdbare om mennesker i vårt samfunn (Grønmo, 2021). I prosessen med å undersøke forskningsspørsmål kan enten kvalitativ eller kvantitativ forskningsmetode brukes. Kvantitativ metode er en metode som krever nøyaktighet og konkret avgrensning, slik at man kan stille spørsmål og få svar som er kvantifiserbare. Som vil si at informasjonen vi får ut kan gjøres om til statistikk og/eller tall (Johansen, Sundbye, 2019). På denne måten kan vi få en oversikt over tendenser eller meninger til en større gruppe mennesker. Kvalitativ forskningsmetode går mer i dybden, hvor vi kan undersøke holdninger, meninger og ønsker (Johansen, Sundbye, 2019). Her kan ofte færre individer involveres, og vi kan få ut mer personlige og utdypet svar på det vi ønsker å finne ut mer om. For min problemstilling har jeg valg å ta for meg en kvalitativ metode, der innsamlingsstrategien er intervju. Jeg tok dette valget på bakgrunn av at jeg ønsker å få ut informasjon og kunnskaper innenfor tematikken på et mer personlig plan. Samtidig som jeg ønsker å vite mer om holdningene og meningene som finner sted i barnehagene med tanke på inkludering av flerkulturelle barn.

3.2 Intervju som datainnsamlingsmetode

Kvalitative intervjuer ses på som forskningsintervjuer, som preges av ulik utforming og grad av struktur (Brottveit, 2018, s.89). Denne typen intervju kan også defineres som et dybdeintervju eller samtaleintervju (s.89). Jeg har valgt å gjennomføre en-til-en intervjuer, med individer fra ulike barnehager. Intervjuene var halvstrukturert. Som vil si at det på forhånd lages en intervjuguide der det er fastsatte hovedspørsmål (se vedlegg, punkt 7.2), men samtidig rom til å utdype og stille tillegsspørsmål underveis (s.89). Strukturen kommer av at jeg gjerne ønsket at informantene skal kunne komme med individuell utdyping og innspill der de følte for det, og på denne måten skape rom for mer nyansert og konkret informasjon fra barnehagehverdagen. Det gunstige med et halvstrukturert intervju er anledningen for å belyse en tematikk fra flere ulike ståsteder, og få ulike innfallsvinkler og tolkninger. På samme tid som man ivaretar en felles struktur for de ulike intervjuene (Brottveit, 2018, s.93). Intervjuguiden jeg har utviklet tar for seg hovedtematikkene jeg ønsker å gå mer innpå; inkludering, arbeid med det flerkulturelle og foreldresamarbeid. Disse fant jeg aktuelle og ønsket å få mer kunnskap om fra mine informanter.

Jeg fant intervju til å være et gunstig metodevalg for min oppgave. Under to av intervjuene ble jeg vitne til at informantene selv viste tegn til selvrefleksjon og erkjennelsesprosesser. Hvor en dialog ble utviklet mellom oss i den direkte samtalen, og erkjennelser for eget arbeid og barnehagens arbeid kom til syne. Informantene fremhevet det som hørtes ut som motpoler; mellom der de var og der de sku ønske arbeidet fant sted. En styrke ved valget av kvalitativ metode er muligheten for kunnskapens utvikling i gapet mellom meg selv, informanten og tematikken vi fører dialog om.

3.3 Planlegging av datainnsamling og valg an informanter

For å undersøke hvordan personalet arbeider med inkludering av flerkulturelle barn har jeg prøvd å finne informanter fra barnehager som både er kjent for å arbeide med «flerkulturalitet» og barnehager som ikke har konkret fokus på dette. På denne måten ønsket jeg å gå til ulike kilder og prøve å få et variert syn på hvordan arbeidet med inkludering og flerkulturalitet kommer til syne i barnehagene. Prosessen med å finne informanter var mer krevende enn forventet. Dette førte til at intervjuoppsettet gikk fra ønsket fokusgruppeintervju til en-til-et intervjuer. Fordelen med et fokusgruppeintervju kan være at man får mer refleksjon og dialog mellom informanter, som kan stimulere til mer drøfting og kritisk refleksjon. Ved et en-til-en intervju får jeg frem den ene informantens tanker og holdninger, og ikke nødvendigvis en personalgruppes felles tanker og forståelser. Gjennom tre en-til-en intervjuer håpet jeg likevel på å kunne få informasjon og kunnskaper om arbeidet med inkludering av flerkulturelle barn på et bredere plan. Med muligheten for å se variasjoner fra barnehage til barnehage. En pedagogisk leder, er fra en barnehage med stor mangfoldighet i barnegruppen og variasjon i arbeidet med det flerkulturelle. Barnehagelæreren er fra privat sektor, innenfor en barnehage med ingen ekstra vekt på denne typen arbeid. Den siste informanten er styrer ved en internasjonal barnehage, hvor majoriteten av barna er flerkulturelle. Et intervju ble gjennomført fysisk, mens to ble gjennomført digitalt grunnet lang reiseavstand.

3.3.1 Om informantene

Informantenes kode i funn og drøfting	Om informanten
Pedagog	Pedagogisk leder på småbarnsavdeling. Lang arbeidserfaring (30 år) i barnehage og arbeid med flerkulturelle barn og foreldre. Videreutvikling i pedagogisk dokumentasjon og utvikling, samt i kunst, kultur og kreativitet.
Barnehagelærer	Barnehagelærer på storbarnsavdeling. Barnehagelærerutdanning i grunn. 4 års arbeidserfaring.
Styrer	Styrer ved en internasjonal barnehage. Barnehagelærerutdanning med vekt på kulturelt mangfold, og master i spesialpedagogikk. Erfaring innenfor arbeidet med flerkulturelle barn og familier.

3.4 Forskningsetikk

Ved gjennomføringen av forskningsundersøkelser er det viktig å opprettholde og ta hensyn til forskningsetikk (Nyeng, 2012, s.160). Forskningsetikk kan forklares som etiske hensyn og valg som burde tas i betraktning ved utførelser av prosjekter eller undersøkelser på en forsvarlig måte. Nyeng (2012) fremhever viktige moment og krav som burde være til stede for å kunne opprettholde etiske hensyn. Primært er det viktig at et fritt og informert samtykke er gitt (s.160). Det er frivillig å delta, samt alltid mulig å trekke seg dersom man ikke lenger ønsker å delta i forskningsprosjektet. For å ta dette i hensyn har jeg sendt ut informasjonsskriv og samtykkeskjema til mine informanter (se vedlegg, punkt 7.1). Informasjonsskjemaet tar for seg informasjon om hva forskningsprosjektet går ut på og hvordan innhentet informasjon vil bli brukt. Samtidig som det spesifiseres at deltagelsen er frivillig og kan brytes etter ønske. Innenfor forskningsetikken er det også viktig å ta i betraktning at prosjektet ikke er til skade eller bryter personvernet til informantene (s.161). For å ta hensyn til dette blir all innhentet informasjon anonymisert og kodet, intervjuene blir kodet og transkribert fortløpende av en medstudent. Samtidig må jeg være bevisst på spørsmålene jeg stiller. Slik at jeg ikke stiller for personlige spørsmål som kan identifisere informanten eller som kan bryte personvernet på annet vis. En av informantene har jeg tidligere kjennskap til, og her ble det særdeles viktig å

bevare objektiviteten og anonymiteten. Slik at jeg kunne hente ut opplysninger fra intervjuet uten å utsette informanten. Johannessen et al (2021) fremhever også at informasjon som kan spores tilbake til enkeltpersoner er taushetsbelagt, og at det ofte kan være gunstig å endre nøkkelinformasjon som kjønn, alder og stilling for å sikre at detaljene og opplysningene ikke kan spores tilbake til informanten (s. 50). Dette er noe jeg benytter meg av i denne oppgaven. Ved innhenting og bearbeidingen av datamaterialet har jeg lagt vekt på hvilke faktorer som påvirker personalets arbeid med inkludering av flerkulturelle barn, og ikke konkret hvordan de ikke arbeider med dette. Dette for å få frem kunnskap og informasjon som kan hjelpe ved problemstillingen og er relevant.

3.5 Metodekritikk

Ved gjennomføringen av dette forskningsstudiet tar jeg for meg en kvalitativ forskningsmetode, med intervju som datainnsamlingsmetode. I enhver studie må man vurdere kvaliteten på dataene vi innhenter og hvor relevante og nøyaktige de er (Dalland, 2020, s.43). Begrepene validitet og reliabilitet kan brukes. Validitet står for relevans og gyldighet (s.43). Funnene og informasjonen jeg tar inn må være relevant i forhold til problemstillingen jeg ønsker å besvare. I forkant av intervjuene har jeg lest meg opp på teori og aktuelle tematikker for oppgaven, slik at jeg kunne utarbeide en intervjuguide som var relevant for problemstillingen. Dette la grunnlaget for intervjuene, men det kan ikke sies med sikkerhet at dette dekket hele området. Jeg fikk svar på et utvalg av kategorier og tematikker innenfor problemstillingen, men jeg må stille meg kritisk til om et annet utvalg kunne gitt andre resultater. Samtidig så fører avgrensning og subjektivt utvalg av spørsmål til data (også kalt empiri) som presenterer ulike representasjoner av virkeligheten innenfor det jeg ønsker å lære mer om (Johannessen et al, 2021, s.26). Dette tydeliggjør den personlige påvirkningen og vinklingen jeg får ut av intervjuene og tolkninger av funnene. Videre kan utvalget av informanter og den kunnskapen de har delt ikke være i tråd med og representativt for alle som arbeider i barnehage. Dataen fremhever informantenes arbeid, og samtidig synliggjør hvordan et slikt arbeid kan komme til syne i ulike barnehageformer og avdelinger. Resultatene er ikke nok til å trekke beslutninger om hvorvidt personalet arbeider med inkludering av flerkulturelle barn i alle barnehager, men kan være et interessant innblikk og mulig katalysator for fremtidig arbeid og undersøkelser.

Videre er det aktuelt å trekke frem reliabilitet. Begrepet går ut på empirien sin pålitelighet (s.27). Hvor nøyaktige data har jeg funnet, hvordan har jeg behandlet dataen og redusert den? Både Dalland (2020, s.63) og Johannessen et al (2021, s.256) fremhever vår egen

påvirkningskraft og oss selv som instrument i datainnsamlingsmetoden. Hvordan vi tolker og bearbeider både intervjuet og materialet i ettertid blir til en viss grad påvirket av vår egen forståelse og tolkning. To av tre intervjuer ble holdt digitalt, og dette kan ha forsterket sjansene for misforståelser. For å redusere mulighetene for feil tok jeg med meg en skribent, som transkriberte fortløpende under intervjuene. Likevel, kan transkripsjonen være preget av misforståelser, feilskrivning og eller at noe ikke kom med (Dalland, 2020, s.63). Informantenes kroppsspråk og til tider uttalelse var vanskelig å oppfatte, og kan ha påvirket måten vi tolket informasjonen på. Ved å notere ned selv underveis minsket jeg sannsynligheten for at noe ikke ble oppfattet, men dette kan også være påvirket av min egen subjektivitet og tolkning av det informantene fortalte. Ved reduksjonen av datamaterialet utførte jeg også en selektiv prosess i forhold til det som var aktuelt og hadde validitet for problemstillingen min. For å ha styrket relabiliteten for oppgaven kunne jeg ha invitert med flere informanter, og dannet en bredere forståelse og grunnlag for drøfting. Hvor potensielle tråder kunne blitt dratt mellom barnehager som ikke bare skiller seg ut fra en annen, men som ligner hverandre.

3.6 Analysearbeid

I oppstartsprosessen av analysearbeidet så jeg tidlige tendenser til tematikker og kategorier innenfor intervjuene som gikk igjen hos alle informantene. Grunnet de store forskjellene mellom barnehagene og deres struktur, var det særdeles interessant å se at lignende tematikker og utsagn kom frem. På bakgrunn av intervjuguiden lå de til rette for enkelte tematikker, disse ble spisset inn og justert til å omfavne de viktigste funnene fra intervjuene. Jeg startet med å analysere intervjuene fortløpende som jeg gjennomførte dem, som gjorde at jeg kunne stille spørsmål eller ta opp utsagn fra den ene informanten til den andre. Dette la til rette for å få flere sider av samme sak, samt gå grundigere inn på et funn som skilte seg ut. Valget viste seg å være sentralt, der mer underliggende holdninger og tanker kunne komme frem og styrke eller bryte ned utsagn fra andre informanter. I etterkant av alle intervjuene gjennomførte jeg en tematisert analyse (Johannessen et al, 2021, s.154). Hvor det ble tydelig at praktisk arbeid med inkludering av flerkulturelle barn, personalets holdninger og kompetanse, foreldresamarbeid og barnehagens hverdagskultur var tematikker som gikk igjen hos alle informantene. Arbeidet gikk da ut på å tematisere transkripsjonene fra intervjuene, og systematisere og kategorisere funnene (Johannessen et al, 2021, s.155). Hovedsakelig gjennom fargekoding. Dette for å gjøre det enklere å sammenligne og se funnene fra de ulike intervjuene opp mot hverandre, samt kunne dra linjer mellom funn og eventuelle likheter eller ulikheter mellom flere tematikker. For å kunne besvare problemstillingen ble det naturlig å

dele opp i tematikker, og innunder disse se nærmere på faktorer som både styrker og svekker arbeidet med inkludering av flerkulturelle barn. Det ble fra starten av tydelige sammenhenger og likheter mellom flere av informantene, mens på noen områder var det store forskjeller. En viktig faktor i analysearbeidet mitt var et ønsket fokus på å få frem dataen og utsagnene slik de ble fortalt, og løfte frem informasjonen slik at den får en verdig fremstilling. Dette for å unngå å sette noen informanter i et dårligere lys enn andre.

I forkant av og underveis i analysen ble data selektert bort, og kun materiale som jeg fant relevant for oppgaven ble løftet frem og drøftet. Seleksjonen av materiale er subjektivt påvirket av min forståelse for relevans av materialene og deres bruksområde (Johannessen et al, 2021, s.172). Dette gjorde det mulig til å sette seg bedre inn i en del av materialet og førte til at jeg underveis i drøftingen fant flere sammenhenger og større forståelse for dataens betydning. Som gjorde at jeg kunne trekke linjer og drøfte større sammenhenger. Dette førte til at et bredere teoretisk grunnlag ble tatt med, og la til rette for mer kritisk drøfting og undring over funnene.

4.0 Innledning funn og drøfting

I dette kapittelet skal jeg presentere funnene fra de tre en-til-en intervjuene, og deretter drøfte dem opp mot relevant og tidligere presentert teori. Med utgangspunkt i oppgaven sin problemstilling og dataen innsamlet har jeg valgt å dele opp funnene i fire hovedtemaer, som var sentrale tematikker som kom frem i intervjuene.

De fire hovedtematikkene er som følge:

- Praktisk arbeid med inkludering
- Personalets kunnskaper og holdninger
- Foreldresamarbeid
- Barnehagens hverdagskultur

Min problemstilling er som tidligere nevnt:

«Hvilke faktorer påvirker arbeidet med inkludering av flerkulturelle barn i barnehagen?»

I teksten videre henviser jeg til mine informanter som Pedagog, Barnehagelærer og Styrer (mer ved «om informantene», punkt 3.3.1.).

4.1 Funn og drøfting av funn

4.1.1 Praktisk arbeid med inkludering og synliggjøring av barnas flerkultur

Gjennom innsamling av data fra de ulike barnehagene kommer det frem i funnene at fremgangsmåtene og ønsket praksis for inkludering av flerkulturelle barn er i noen grad lik. Likevel kommer det frem variasjoner og ulikt vektlegg av arbeidet med å synliggjøre og inkludere barnas flerkulturelle bakgrunn.

I forståelsen for begrepet inkludering har informantene dette å si;

«Det handler om å være en del av et vi, eller en del av et felleskap. Personalets ansvar i barnehagen å sørge for at barna kjenner dette felleskapet», Barnehagelærer.

«Inkludering handler om at alle kan få bli med på sine premisser. Litt synonymt med undring. Være nysgjerrig og åpen for andre kulturer», Styrer.

«Inkludering handler om at alle skal få være en del av felleskapet, uansett hvordan de er i forhold til språk og diagnoser. Alle skal få delta på sine premisser», Pedagog.

Ut ifra disse sitatene kommer det frem at informantene har en lignende forståelse av begrepet inkludering. Dette er et vidt begrep, som tidligere nevnt kan tolkes og brukes i ulik forstand. Alle informantene legger vekt på deltagelse og et felleskap som bindepunkt, hvor det å være inkludert kan benyttes som et begrep for å være en del av dette (Haug, 2014, Kunnskapsdepartementet, 2017). Arnesen (2017) trekker også frem deltagelse som et viktig begrep i arbeidet med inkludering og sosial tilhørighet (s.22). Det interessante her er at begrepet premisser blir fremhevet, som kan brukes som synonym til forutsetninger. Som vil da si at barna skal bli inkludert basert på sine egne forutsetninger, som også Statped (2022) fremhever som grunnleggende i arbeidet for barns støtte og utvikling. Uavhengig av lik tolkning av begrepet kan informantene fortelle om ulik grad av praktisering og tilrettelegging for inkludering basert på barnas kulturelle bakgrunn. Der barnas kultur, språk og tradisjoner blir etterspurt.

«Det er ikke så mye mangfold å synliggjøre. Eller jo det er det», Barnehagelærer.

I spørsmålene rundt synliggjøring og inkludering av barnas kulturelle bakgrunn inn i den pedagogiske praksisen svarer Barnehagelæreren at det kan være vanskelig å arbeide og synliggjøre mangfoldet når en liten grad av barnegruppen bærer preg av flerkulturalitet. Hun presiserer videre at det kunne vært lettere og mer etterspurt dersom det var flere flerkulturelle barn til stede. Slik at fokuset og «behovet» for arbeidet kunne vært mer vektlagt. Men hva med flerkulturen som allerede er til stede? Spernes og Hatlem (2019) trekker frem begrepet «barnehagen som festbruker av kultur» i beskrivelsen av barnehager og barnehagepraksiser som kun synliggjør mangfoldet gjennom høytider (s.219). Som vil si at barnas flerkultur kun benyttes og belyses i form av tradisjoner, mat og høytider, som kan skape en distinksjon mellom det som er «normal» og det som spesielt fremheves. Dette kan være med på å skape et skille mellom barna imellom og deres ulike kulturer, og skape en følelse av ulikhet. Hvorfor får ikke deres kultur like mye oppmerksomhet som majoritetskulturen? Hva skal til for at det blir like naturlig å fremheve ulike kulturer på lik linje med majoritetskulturen i barnehagen? Rutinene og vanene i barnehagen kan påvirke den pedagogiske praksisen i langt større grad enn det man er bevisst på, som kan begrense mulighetene for åpenhet og spontanitet i en travel hverdag. Dette kan begrense anledningen til arbeidet med flerkultur.

Videre forteller informanten at foreldre har etterspurt mer synliggjøring av mangfoldet inn i barnehagen, og sier at barna har lite kunnskap til ulikheter fra egen hverdag. Pedagogen, som er på avdeling med en svært flerkulturell barnegruppe, sier også at arbeidet med mangfoldet er

noe de kanskje er dårligst på. «*Vi strever med å synliggjøre det*». Hun poengterer raskt med at det kan være vanskeligere på en småbarnsavdeling å arbeide med tematikker og prosjekter utenfor den vanlige småbarns-pedagogikken, og rutineene for barnas tilvenning til barnehagen. Selv om Barnehagelæreren og Pedagogen arbeider i barnegrupper med ulikt omfang av flerkulturelle barn, kommer likevel utfordringen med å synliggjøre mangfoldet frem. Hvorfor? Sand (2020) trekker frem Liden (2001) sin undersøkelse om læreres holdninger til forskjeller, der empirien synliggjorde lærernes oppmerksomhet mot det som var felles og likt (s.225). Hvor det kjente og normale fikk rom til å vokse, mens det uvanlige kan skape uorden i systemet (s.225). Kampmann (2006) trekker frem begrepene monokulturell «eurosentrisme», og understreker behovet for å kritisk reflektere og arbeide med holdninger og synliggjøring av ulike levemåter og kulturelle forskjeller og likheter (Sand, 2020, s.225). Både Pedagogen og Barnehagelæreren nevner at deres barnehagepraksis kommer til syne som en «vanlig norsk barnehagepraksis». Der «*Alle lærer seg lille kattepus og de erfaringene det gjør*»- Pedagogen. Her kan vi se tegn til barnehager som er preget av etnisk norske praksiser, hvor majoritetskulturens verdi og rolle preger arbeidet. Men hva skal til for at det flerkulturelle får plass? Nissen et al (2015) fremhever bevisstgjøring av kollektive tanker og holdninger i veien mot en utviklingspraksis og arbeid med dette (s.159). En bevisstgjøring av tilstedeværende praksis kan styrke oppom oppfattelsen av behovet og synliggjøre hvordan arbeidet med flerkulturalitet kommer til syne.

I spørsmålet om hvordan de synliggjør mangfoldet svarer Styret slik:

«*Det er så hverdagslig at det er litt vanskelig å sette ord på*».

I barnehagen til Styret er majoriteten flerkulturell. Som vil si at de norske etniske barna er i minoritet. Hun fremhever ved flere av spørsmålene at svarene er en selvfølge, ut ifra deres flerkulturelle tilstedeværelse blant både barn og voksne. «*Hvilken kultur er det egentlig i Norge i dag?*», spør hun undrende. Styret løfter frem deres mangfold i personalgruppen som en ressurs og som en styrke i forståelsen og arbeidet rundt det flerkulturelle. Siden det ikke er en tydelig majoritetskultur hvordan utformes barnehagepraksisen da? Barnehagen burde ha som mål å bli en hverdagsbruker, sier Spernes og Hatlem (2019, s.219). Som vil si at barnehagen gjenspeiler mangfoldet ikke bare under høytider, men også i barnas læringsmiljø. Der læringsmiljøet skal speile barnas bakgrunn (s. 221). Bøker, bilder, kart, flagg og ressurser og materialer kan være gunstige i synliggjøringen av mangfoldet (s.221-222). Styret anerkjenner dette og beskriver deres praksis og arbeid med mangfoldet med blant annet kart over byen og

verden. Samtidig som hun trekker frem at det er lite av vanlige «norske» aktiviteter. Hun sier at man bør «*være var på hvor er barna fra, hvordan kan barna kjenne sin tilhørighet inn i barnehagen?*». Ut ifra det Styreren sier er det mulig å tolke deres praksis som flerkulturell (Spernes, Hatlem, 2019, s. 66), der barnehagen blir bygget opp av ulike kulturer og mangfoldet som er til stede. Her blir fundamentet barnas flerkultur og deres kunnskaper og verdier en del av den større helheten, samtidig som de får bli kjent med mangfoldet i barnehagen. Dette kan gjenspeile mangfoldet i samfunnet. Er barnehagens tilstedeværelse av rik flerkultur essensielt for et aktivt arbeid med dette? Det kan forstås slik at en tilstedeværelse av mangfold kan synliggjøre og presse på behovet for endring og tilpassing til individets forutsetninger.

I de kommende tematikken skal vi se nærmere på flere faktorer som kan spille inn på barnehagens synliggjøring og inkludering av flerkulturelle barn og deres bakgrunn.

4.1.2 Personalets kunnskaper og tanker i møte med flerkulturalitet

I intervjuene kommer det frem ulike holdninger og tanker i arbeidet rundt inkludering av den flerkulturelle bakgrunnen til barna og deres kulturelle og språklige forutsetninger. Nornes-Nymark og Bergersen (2021) nevner flerkulturell kompetanse og personalets bevissthet rundt egne tanker og holdninger i møte med flerkultur (s.164). Hvor personalet aktivt spiller inn på hvilken kultur som skal anses som «førende», samt kan være ubevisste formidlere av holdninger og verdier i barnehagen. Begrepet majoritetsblind (Freire, 1999) kan trekkes frem, der den aktuelle praksisen kan være preget av en etnisk kultur, hvor handlinger, rutiner og tankemåter kan ubevisst være tilpasset en kultur og dens verdier (Nornes-Nymark, Bergersen, 2021, s.164).

Både Barnehagelæreren og Pedagogen gjør det tydelig at personalet ved deres barnehage har arbeidet der lenge, som resulterer til høy snittalder og liten utveksling av personale.

Pedagogen poengterer likevel at de er i en utskiftningsfase, grunnet mye sykefravær. «*De fleste som jobber på huset har jobbet på huset hele karrieren sin*», Barnehagelærer. I forrige avsnitt kom det også frem at disse to informantene hadde gitt uttrykk for at arbeidet med mangfoldet og synliggjøring av dette kan være vanskelig. Sammenhengen mellom disse faktorene kan stilles spørsmål ved og tenkes om mangelen på nye innfallsvinkler og tankemåter kan begrense barnehagens utvikling imot en tilpassningsdyktig praksis (Bergersen, 2017, s.185).

«Innholdet i barnehagen er lik som alle andre. Vi har det typiske tradisjonelle barnehageinnholdet som utelek og temaer om nærmiljøet. Noen jobber med grevling. Noen har hatt sydenferie som tema»», Pedagog.

Selv om både Barnehagelæreren og Pedagogen stiller seg kritisk til deres eget arbeid med mangfoldet og inkludering av barnas egne kulturelle bakgrunner, fremmer de flere tanker og holdninger om hvordan de sku ønske det var. Barnehagelæreren fremhever viktigheten av å skape aksept for at folk er forskjellige, og at barna ikke skal «*få sjokk når du begynner på skolen, og begynner å peke i møte med anerledeshet eller mangfold. En gang må være den første*». Informanten viser her til forståelse for verdien et mangfold og synliggjøringen av dette kan gi (Spernes, Hatlem, 2019). På den andre siden trekker Barnehagelæreren frem at det flerkulturelle barnet er godt i lek, har venner og deltar godt i praten. Dette gjør at det ikke legges til rette for en særskilt tiltaksplan for inkludering. Akslen (2019) skriver at norske barnehager ofte har et stort fokus på sosial kompetanse, og ser på det som et viktig element for barnets trivsel og deltagelse i barnehagefelleskapet (s.166). Ut ifra alle informantenes tolkning av begrepet inkludering kan det tolkes som at barnas deltagelse og medvirkning inn i barnehagesamfunnet kan være et godt nok grunnlag for å si at barnet er inkludert. Dette kan man si seg enig i, likevel trekker Rammeplanen (2017) frem at «*Barnehagen skal bruke mangfold som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut ifra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger*» (s.9). Pedersen (2015) fremhever blant annet lek, sosial kompetanse og samhandling som faktorer som kan ses på som forutsetninger for inkludering (s.11). Kan en slik forståelse da ligge i grunn for oppfattelsen av barnas grunnleggende inkludering? Det kan da hende at barnets kulturelle forutsetninger kommer i skyggen, siden barna i utgangspunktet blir delaktige barnehagebarn og utenfra ser ut som et inkludert individ.

Kunnskapen Styreren sitter på er interessant med tanke på barnegruppens oppbygging, der minoritetskulturen i det norske samfunnet er majoriteten i barnehagen. Det som tidligere nevnes av både Pedagogen og Barnehagelæreren kan ses i kontrast med den pedagogiske praksisen som finner sted ved denne internasjonale barnehagen, der selve strukturen for barnehagen og personalgruppen skiller seg ut. Styreren forteller om en svært mangfoldig personalgruppe, der 70% prosent har annen nasjonalitet eller kulturell bakgrunn. Hun forteller at dette kan påvirke deres praksis i stor grad, samt åpner opp for muligheter for flerkulturelt arbeid, som kan skape grunnlaget for mer forståelse og en mer kultursensitiv praksis (Nornes-Nymark, Bergersen, 2021, s.162). Samtidig som den flerkulturelle kompetansen kan være mer

arbeidet med og føles mer personlig på bakgrunn av egne erfaringer (s.164). En slik praksis kan også bli mer bærekraftig med tanke på en inkluderende praksis (Pedersen, 2015, s.154), og som en naturlig del av hverdagspraksisen. På bakgrunn av behovet, kompetansen og erfaringene personalet kan være bærere av.

Jeg stiller meg fortsatt undrende til hvorvidt tilstedeværelsen og mangfoldet blant både barn og de ansatte skal «skape» behovet og et fungerende arbeid med synliggjøring av barnas flerkultur. Eller om det er barnehagestrukturen og de tilstedeværende holdningene og rutinene som preger endringskulturens rom for å vokse.

Noe spennende Styreren forteller er at de ofte må huske på å få inn de norske tradisjonene også. På bakgrunn av deres barnehages rikdom av mangfold kan fokuset på det norske og de norske tradisjonene få mindre plass. Dette kan i en videre forstand sammenlignes med barnehagene til Pedagogen og Barnehagelæreren, der arbeidet med minoritetenes kultur og bakgrunn kan forsvinne og virke vanskeligere i det daglige arbeidet. Samtidig sier Styreren at *«det er lettere å sette seg inn i en minoritetsgruppe sin hverdag»*, når hun selv er en minoritet i barnehagefelleskapet. Denne innsikten og forståelsen kan være gunstig i møte med andre og styrke opp om personalets utøvelse av kultursensitiv praksis og utøvelse av respekt (Nornes-Nymark, Bergersen, 2021, s.153). Hvor det også kan tolkes som en positiv evne til å kunne forstå verdien og det essensielle med å synliggjøre alles kulturer, ulikhetene og likhetene.

4.1.3 Foreldrenes rolle og påvirkningskraft

Det mest fremdragende og mest vektlagte i intervjuene og i sammenheng med inkludering av flerkulturelle barn var foreldrenes rolle og påvirkningskraft. Foreldre, som ble vektlagt og tatt med på alle trinnene og etappene i barnas tilvenning i barnehagen og dens praksis. Glaser (2023) belyser at barnas trivsel og utvikling preges mye av foreldrenes trivsel og tillitt til barnehagen (s.22). Samtidig som Sand (2020) trekker frem at de som arbeider i barnehagen må opprettholde foreldremandatet og samarbeide om å tilrettelegge for barns beste (s.119). I alle intervjuene kommer det frem like tilvenningsrutiner, utveksling av informasjon og veiledning for foreldre, som hjelp til å inkludere både barn og voksne.

«For de minste er foreldrene nøkkelen. Når vi trykker foreldrene, og omvendt om foreldrene er utrygge merker barna det veldig godt. God kommunikasjon skaper inkludering», Pedagog.

Det gjentagende i alle intervjuene var forståelsen og viktigheten av et godt foreldresamarbeid. Uavhengig av om barnet var flerkulturelt eller ikke, ønsket informantene et godt og

velfungerende samarbeid. Preget av flyt i dialogen og kommunikasjonen seg imellom. Foreldrene ble sett på som en ressurs, og en rik kilde til informasjon om barnet, og ikke minst et innblikk i barnets kulturelle og etniske bakgrunn (Spernes, Hatlem, 2019, s.226). Foreldrenes deltagelse og påvirkning på barnehagens pedagogiske praksis derimot varierte. Hvor det kommer frem fra både Pedagogen og Barnehagelæreren at foreldre ikke direkte ønsker å få inn sin kultur og markeringer inn i barnehagen. Begge undret seg over dette.

«Jeg har spurt flere ganger og jeg har ønsket meg barnesanger på arabisk, men jeg har aldri fått det. Så der stopper det opp litt». Pedagog

Ved spørsmål om hvorfor foreldre eventuelt ikke ønsker å dele og initiere til kulturelle markeringer svarer Barnehagelæreren slik: *«Mulig de ikke ønsker å være til bry, og vil leve etter den kulturen som er her».*

Rammeplanen (2017) poengterer tydelig at barnehagen skal legge til rette for kulturmøter, samt skape rom for barnas egen kulturskaping (s.9). Hvordan kan man benytte seg av foreldrene som en ressurs dersom etterspørselen og ønsket om inkorporering av barnets flerkulturelle bakgrunn ikke ses på som en nødvendighet av foreldrene? Det spennende i disse funnene er muligheten til å undre seg om de ulike grunnene som kan påvirke foreldrenes potensielle mangel på ønske om synliggjøring av deres egen kultur. Ønsker de ikke være til bry? Lages det rom for deres innspill? Hvilken rolle og påvirkningskraft føler dem at de har? Ikke minst kan personalets kompetanse spille inn på hvilken gyldighet ulike kulturer får og statusen de får inn i barnehagefelleskapet (Glaser, 2023, s.140). For å få mer innblikk i dette kunne det vært interessant å intervju foreldre om deres forhold til barnehagen og følelsen av å bli «møtt som ny». Da kunne man også fått muligheten til å øke forståelsen for deres ønsker når det kommer til inkludering av kulturen sin i barnehagen.

*«Jeg tror dette handler om spørsmålene som blir stilt til foreldrene, og hvordan **invitasjonen** er utformet. [...]»*, Styrer.

Styresen peker på deres personalgruppes flerkulturalitet som en ressurs, og at denne flerkulturelle kompetansen kan styrke forståelsen og åpenheten for nye kulturer. Hun forteller videre at barnehagen fremstår som nøytral, siden mangfoldet er så stort. *«Det vil alltid være personer som er fra samme kulturene»*, Styrer. Spernes og Hatlem (2019) understreker i din definisjon av en flerkulturell barnehage at personalet må «ivareta mangfoldet som en normaltilstand der ulikhet er det normale» (s.66). Dette kan være noe som gjenspeiles i den

internasjonale barnehagen, siden mangfoldet synliggjøres og arbeides med aktivt. Samtidig som hun påpeker at invitasjonen og hvordan man henvender seg til foreldrene i både store og små anledninger kan spille inn på deres oppfattelse av deres påvirkningsmuligheter. Dette kan ses opp mot det Spernes og Hatlem (2019) nevner om signalene vi sender ut som barnehagepersonell (s.226), og de mulighetene dette skaper. I lys av dette kan man også tenke seg om mangfoldet av ulike kulturer og foreldre i samme situasjon gjør at flere tar del og involverer seg, i kontrast til foreldre i de to andre barnehagene som ikke ønsker å direkte ta med sin egen kultur inn i barnehagekulturen.

Pedagogen, som har erfaring med både flyktningbarn og innvandrerbarn grunnet arbeidsinnvandring, trekker frem tilstedeværelsen av ulike holdninger i forhold til hvilke foreldre man møter. *«Det blir lett for oss å forvente at de er like som oss. Vi er ikke så våkne. [...] Vi er veldig våkne på de som er annerledes og kommer med flyktningbakgrunner»*, Pedagog. Hvilket behov føler personalet på å inkludere foreldrenes kulturelle bakgrunn? Hvilken rolle spiller barnehagen i familiens inkluderingsprosess i samfunnet? Barnehagen kan ses på som en sosialiseringsarena. Men hva dersom foreldrene man møter på har høy utdanning og en god sosial status i samfunnet? Bøyum og Gangstad (2021) nevner begrepet tilpasningsdyktige foreldre, og viser til undersøkelser blant barnehagelærere der det kommer frem at man kan anse noen minoritetsgrupper som «enklere å ha med å gjøre» (s.144). Dette kan ses opp mot det Pedagogen uttrykker, der vi kan ha tendenser til å møte mennesker vi er lik og ha forventninger til at dem skal klare seg likt også.

I intervjuet med Barnehagelæreren, forteller hun at foreldresamarbeidet med de flerkulturelle foreldrene var som med hvilke som helst andre foreldre. Dette kan ses i samspill med hennes beskrivelse av foreldregruppen bestående av *«ganske mange høyt utdannende akademikere, leger og ingeniører [...] De fleste foreldre har mastergrad»*. Hvilken støtte føler man at man må gi foreldrene da? Det kan forstås slik at foreldrenes sosiale status og tilhørighet påvirker barnehagens og personalets syn på inkluderingsbehovet. Dette kan videre påvirke tilretteleggingen og synliggjøringen av barnas og foreldrenes kulturelle bakgrunn. Dette kan tolkes som at foreldrene som tilpasser seg den norske barnehagekulturen ender på lik linje med andre foreldre, kan da behovet for synliggjøringen av deres kulturelle bakgrunn gå i glemmeboka? I forskningen til Lund (2022) kom det frem at flerkulturelle foreldre får mindre spillerom og påvirkningskraft i møte med «vanlige barnehagekulturen», og ser på likhet og tilpasning som en inngangsbillett til inkludering. Dette kan ses i kontekst med det informanten forteller.

4.1.4 Barnehagens hverdagskultur

Sett i lys av de tidligere tematikkene ønsker jeg å trekke frem barnehagens hverdagskultur som siste tematikk og faktor i arbeidet med inkludering av barnas flerkultur. Hvilken kultur gjenspeiler barnehagene, sett i samspill med hvor de ønsker å være?

Pedagogen, som har hatt lang erfaring i barnehagen, trekker frem et viktig poeng i arbeidet med mangfold og flerkulturalitet. Hva er vi egentlig vant med og ute etter i søken på barnehageplass?

«Ofte hører jeg at flere foreldre søker til barnehager der de har kjente fra før. De velger de dem er lik. [...] Men hva tenker du en barnehage kan gi til et barn som den ikke får i hjemmet?», Pedagog.

I de to barnehagene hvor de flerkulturelle barna enten utgjør minoriteten eller er likestilt med de etnisk norske, kommer det frem et ønske og forståelse for viktigheten i arbeidet med mangfoldet. Likevel preger den norske kulturen og «likhetstenkningen» praksisen. Akslen (2019) belyser begrepet «typisk norsk» og hvilke verdier som vektlegges i det norske samfunnet (s. 164). Likhetstankegang og individualisme blir nevnt, men hvordan kan dette påvirke barnehagen? Barnehagen kan både gjenspeile samfunnet og påvirke hvordan kommende samfunnsborgere forstår og ser samfunnet, derfor blir det essensielt at barnehagen speiler det mangfoldet som representativt for samfunnet. Pedagogen trekker frem foreldrenes ønsker om å finne barnehager med innhold barna er kjent med, hvor også geografisk avstand kan spille inn. Der barna *«går mye på tur hjemme og i barnehagen og alle barna i nabolaget er på barnehagen og vennene er der også»*. Unngår man ulikheter for at barna skal passe inn? Det kan tolkes som at behovet for likhet og deltagelse kan prege valgene foreldre tar til barnehager, som igjen påvirker mangfoldet og «kulturene» som blir brakt inn. Ofte kan friluftsbarnhager og lignende bære preg av etnisk norsk kultur (Akslen, 2019, s.166), nettopp fordi disse verdiene gjenspeiles i det norsketniske kulturarven. Kan som tidligere nevnt foreldrenes mangel på ønske for kulturell representasjon ses i sammenheng med ønsket om å bli en del av den norske barnehagen, bygget på norske verdier? Er dette et valg i retningen til å bli en del av det norske samfunnet? Tendenser til dette kommer frem i forskningen til Lund (2022) og kan ses i lys av funnene her og forståelsen av «likhet» som et utgangspunkt for inkludering.

Sitatet fra Styreeren kan trekkes frem igjen; *«Hvilken kultur er det egentlig i Norge i dag?»*

Hun sier videre at barna i møte med mangfoldet kan prate sammen om store og små ting. Hvor de kan lære sammen og av hverandre. Den store faktoren og forskjellen mellom de ulike barnehagene som har stilt til intervju er deres oppbygging og preg eller mangel på preg fra den «norske kulturarven», hvor man kan stille seg kritisk til hva som egentlig anses som norsk kultur. Dette kan skape en differanse i hva som anses som «normalen» (Nornes-Nymark, Bergersen, 2021, s.164). I den internasjonale barnehagen kommer det barn fra ulike familieformer, med ulike økonomiske og sosiale bakgrunner. Samtidig som at det kan forstås at disse familiene og barna også velger denne barnehagen basert på de verdiene de står for, samt arbeidet de gjør. Styreren fremhever at de «*ønsker å skape møteplasser der barna kan snakke om kultur, likhet og ulikhet*», hvor mangfoldet blir normalen. Kan man da si at disse foreldrene og barna velger et mangfold som kan gjenspeile dem, som er dem lik? Der dette kan skape en følelse av samhold og felleskap.

«Mangfold- ja vi skal ta imot masse kultur, men vi skal skape noe felles. Når de drar hjem er det noen som ser på tv, noen som står på slalåm og noen som treffer 15 andre og spiser deilig mat og ferier Id. Barn er så forskjellige hjemme uansett. Vi kan ha barnehageplassen som en felles møteplass», Pedagog.

Alle informantene fremhever behovet for arbeid med det flerkulturelle og synliggjøring av barn og deres kulturelle bakgrunn. Som viser til fremvoksende reflekterte tanker imot en forståelse for mangfoldets plass i samfunnet og i barnehagen (Bergersen, 2017).

Barnehagelæreren trekker frem at alt må tas imot som en berikelse, og at man må bruke det mangfoldet man har. Pedagogen poengterer også behovet for å kaste prinsipper i møte med andre, der samarbeidet og kommunikasjonen ikke alltid kan blomstre dersom man er låst på egne verdier og tankemåter. Styreren legger også til at man «*må by på seg selv og være undrende*». Barnehagen kan stille som en kulturell brobygger (Bergersen, 2017, s.179) og skape en arena hvor man lærer om ulikheter og likheter, og ser at mangfoldet er den nye normalen i det norske samfunnet. I arbeidet med inkludering av flerkulturelle barn trenger man kanskje å se nærmere på barnehagens verdier og hva som presenteres som viktig. Barnehagen skal være en lærende organisasjon (Wadel, Knaben, 2022, s.17). Da kreves det kontinuerlig lærdom og utvikling, for å kunne bli bevisstgjort sin egen praksis, tilpasse den og ta den i bruk i. Kan i noen tilfeller barnehagekulturens røtter sitte så dypt at refleksjon og endring ikke finner sted? Dette kan i så fall svekke barnehagens posisjon som lærende organisasjon, og skape en falsk fremstilling av hvem det norske samfunnet består av. Barna kan da risikere å få en samfunnsforståelse som ikke stemmer overens med realiteten.

5.0 Konklusjon av funn og avslutning

Denne oppgaven har hatt som mål å undersøke og forsøke å besvare hvilke faktorer som påvirker arbeidet med inkludering av flerkulturelle barn i barnehagen. For å samle inn data og kunnskap rundt dette gikk jeg rett til informasjonskildene, nemlig informanter ved tre ulike barnehager, som hver og en hadde ulik grad og struktur innenfor arbeidet med flerkulturalitet. Datainnsamlingen foregikk gjennom tre kvalitative en-til-en intervjuer, der det skal nevnes at dataene synliggjør tre individers tanker og kompetanse. Dette gav innblikk i og større forståelse for hvordan et slikt arbeid kan foregå i barnehagen, og skapte grunnlaget for å besvare problemstillingen.

I funnene kom det frem både likheter og forskjeller i arbeidet innad i de ulike barnehagene. Uavhengig av dette ble flere tematikker tydeliggjort hos alle informantene og ble sentrale for funnene og drøftingene av dem. Det som kom mest til syne i funnene var personalets kunnskaper og holdninger, samt barnehagens hverdagskultur. I tillegg til foreldresamarbeid, men dette ble også påvirket av den eksisterende praksisen innad i barnehagene. Gjennom studien har det blitt tydelig for hvilken påvirkningskraft barnehagens verdier og «væremåter» kan ha på arbeidet med inkludering av flerkulturelle barn, hvor det her menes at barnehagens tilstedende praksis og grunnleggende verdier og tradisjoner kan skape en «mal» for hvordan og hva som skal til for å være inkludert. Dette kan påvirke behovet for inkorporering av barnas flerkultur. I funnene ble det tydelig at arbeidet med det flerkulturelle ble vektlagt ulikt avhengig av tilstedeværelsen av flerkulturelle barn. Her kan man tolke det som at mangelen på tilstedeværelsen av flerkulturelle barn og «behovet» ikke skaper et endringsbehov og tilpassingsbehov for det enkelte individet. Kanskje barnehagekulturen forblir lik med mindre noen utfordrer den? Dette kan påvirke barnehagen som en lærende organisasjon, og føre til at barnehagen ikke stiller seg kritisk til egen praksis.

Prosessen og funnene viser tydelige ønsker og bevissthet rundt viktigheten av mangfold, ikke minst synliggjøringen av dette. Likevel virker det som at strukturen og oppbyggingen av barnehagene kan ha store ringvirkninger på alle leddene i barnas hverdag. Hvilke verdier og praksis som blir ført kan påvirke personalets holdninger, den pedagogiske praksisen og åpenheten for «nye» innfallsvinkler. Dette virker som et komplekst system, som kan påvirke mulighetene og ønsket om en endrings- og utviklingskultur, hvor det ofte kan være vanskelig å komme ut av inngrodde tankeganger og handlingsmåter. Dette kan også ses i sammenheng med at barnehager kan bygge og drive praksisen sin på tradisjonelle verdier, og ubevisst drive en ren «etnisk» praksis. Det interessante i dette var at ved den internasjonale barnehagen

måtte praksisen preges av mangfoldet, siden det ikke var en tydelig majoritetskultur og monokulturell praksis som påvirket. Her kan man også undre seg over om personalets bevissthet, egen kompetanse og ferdigheter påvirker og drar barnehagen i en ny retning, der tilpassing og kontinuerlig utvikling er målet. Alle informantene ser mulighetene til endring og utvikling i en positiv retning, og dette kan forstås som at bevisstheten og nødvendigheten rundt arbeidet med mangfold øker. Klarer barnehagene å ta tak i disse utfordringene? Rammeplanen (2017) stiller et krav om dette, likevel kan man stille seg kritisk til om bevissthet er nok til å skape endringer innad i barnehagesektoren. Dette kan føre til at kulturelt mangfold ikke blir representert enkelte steder, og kan lettere skape et «vi» og «dem»-samfunn.

Denne studien skaper utgangspunktet for flere spørsmål jeg gjerne skulle ha besvart. Hva kan barnehagen gjøre for å tilpasse seg det voksende mangfoldet? Har personalet og kommende barnehagelærere nok kunnskap om flerkulturalitet for å kunne tilrettelegge for en inkluderende flerkulturell praksis? Dette er en studie som er begrenset med tanke på dybde og omfang, men gir likevel et innblikk i ulike faktorer som påvirker de aktuelle barnehagers arbeide med inkludering av flerkulturelle barn. Denne studien kan være en tankevekker og inspirasjonskilde for videre arbeid og undersøkelser rundt tematikken.

6.0 Litteraturliste

- Akslen, Å. (2019). *Kulturforskjeller i barnehagen*. Skoglund, R, Åmot, I. (2019). *Anerkjennelsens kompleksitet i barnehage og skole*. 2 utgave. Universitetsforlaget.
- Becher, A. (2006). *Flerstemmig mangfold: samarbeid med minoritetsforeldre*. Fagbokforlaget.
- Bergersen, A. (2017). *Global forståelse*. Barnehagelæreren som kulturell brobygger. Fagbokforlaget.
- Brottveit, G. (2018). *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder*. Om å arbeide forskningsrelatert. Gyldendal.
- Bøyum, S, Gangstad, K. (2021). *Barnehagelærereens erfaringer med samarbeid med foreldre med polsk bakgrunn*. Bøyum, S, Hofslunsengen, H. (2021). *Barnehagelærerrollen*. Mangfold, mestring og likeverd. Universitetsforlaget
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. 7 utgave. Gyldendal.
- Eriksen, T (2023, 21 januar). *Flerkulturelle samfunn*. I *Store norske leksikon*. Henta fra snl.no den 1. mars 2023: http://snl.no/flerkulturelle_samfunn
- Glaser, V. (2023). *Foreldresamarbeid*. Barnehagen i et mangfoldig samfunn. 3 utgave. Universitetsforlaget.
- Grønmo, Sigmund: *forskningsmetode - samfunnsvitenskap* i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 18. mars 2023 fra [https://snl.no/forskningsmetode - samfunnsvitenskap](https://snl.no/forskningsmetode_-_samfunnsvitenskap)
- H.M. Kong Harald V. (2016). *H. M Kongens tale under Kongeparets hagefest i Slottsparken* 1. september 2016. Det norske kongehus. Hentet fra: <https://www.kongehuset.no/tale.html?tid=137662&sek=26947>
- Hilt, L. (2020). *Integrering og utdanning*. Fagbokforlaget.
- Johannessen, A, Tufte, P, Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 6 utgave. Abstrakt forlag.
- Johansen, C. M., Sundbye, L. M. T. (2019, 19. november). *Kvantitative og kvalitative metoder*. NDLA. <https://ndla.no/article/20755>

- Larsen, A, Slåtten, M. (2019). *En bok om oppvekst*. 5 utgave. Fagbokforlaget.
- Lund, H. (2022). «Vi må gjøre som nordmenn, gå på tur og sånn, integrere oss»: Flyktningforeldres erfaringer med barnehagen. *Nordisk barnehageforskning*, Vol. 19, No. 3, 2022, s. 192–214. Hentet fra:
<https://nordiskbarnehageforskning.no/index.php/nbf/article/view/385/371>
- Moe, M, Valseth, M. (2014). *En barnehage for alle – med inkludering som overordnet mål*. Sjøvik, P. (2014). *En barnehage for alle*. Spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen. 3 utgave. Universitetsforlaget.
- Nilsen, S. (2017). *Inkludering og mangfold – sett i spesialpedagogisk perspektiv*. Universitetsforlaget.
- Nornes-Nymark, M, Bergersen, A. (2021). *Å vere ein fleirkulturell barnehage- moglegheit og utfordringar i kvardagspraksis*. Bøyum, S, Hofslunsengen, H. (2021). *Barnehagelærerenrollen*. Mangfold, mestring og likeverd. Universitetsforlaget.
- Norwegian Ministries. (2023). *Migration and integration 2021-2022*. Report for Norway to the OECD. Regjeringa.no. Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/84f8f1bd58f44723b1d592d076b3304a/ny-migration-and-integration-2021-2022-report-for-norway-to-the-oecd.pdf>
- Nyeng, F. (2012). *Nøkkelbegreper i forskningsmetode og vitenskapsteori*. Fagbokforlaget.
- Paulsen, T. M., Hårberg, G. B. (2020, 13. mars). *Det flerkulturelle Norge*. NDLA. Hentet fra
<https://ndla.no/article/6437>
- Pedersen, K. (2015). *Ut fra egne forutsetninger*. Inkluderende pedagogikk i barnehagen. Fagbokforlaget.
- Salole, L. (2018). *Identitet og tilhørighet*. 2 utgave. Gyldendal akademisk.
- Sand, G. (2020). *Ulikhet og felleskap*. Flerkulturell pedagogikk i barnehagen. 4 utgave. Cappelen Damm Akademisk.
- Spernes, K, Hatlem, M. (2019). *Den flerkulturelle barnehagen i bevegelse*. Teoretiske og praktiske perspektiver. 2 utgave. Gyldendal.

Statped. (2022, 01.08). Hva er inkludering? Hentet 28.02.23 fra:

<https://www.statped.no/temaer/inkludering2/hva-er-inkludering/>

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir. Hentet fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>

Utdanningsdirektoratet. (2022). *Utdanningspeilet 2022*. Udir. Hentet 14.04.2023 fra:

<https://www.udir.no/tall-og-forskning/publikasjoner/utdanningsspeilet/utdanningsspeilet-2022/>

7.0 Vedlegg

7.1 Informasjonsskriv og samtykkeskjema

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

Er det rom for meg her?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å *få styrket kunnskap rundt arbeidet med inkludering av flerkulturelle barn i barnehagen*. I dette skrivet gir jeg/vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg skal skrive en bachelor ved Dronning Mauds Minne høgskole for barnehagelærerutdanningen. Oppgaven skal inneholde ca. 10000 ord. Temaet for oppgaven er inkludering og hvordan personalet i barnehagen arbeider med inkludering av barn med flerkulturell bakgrunn. Hvor tematikker som flerkulturalitet, inkludering og foreldresamarbeid tas opp. Jeg skal gjennomføre tre selvstendige intervjuer ved ulike barnehager for å samle inn svar og informasjon for å kunne besvare min problemstilling.

Min problemstilling er:

«Hvilke faktorer påvirker arbeidet med inkludering av flerkulturelle barn i barnehagen»

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Mine veiledere Marianne Schram & Paal Eckhoff Salvsesen ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden valg for dette prosjektet er intervju. Det er ca 7 ulike tema, med under- oppfølgingsspørsmål som det vil ta ca. en time å besvare. Ved intervjuene har jeg med meg en ikke deltagende medstudent som skriver, som skal transkribere fortløpende

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg/vi behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes 28.04.2023

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Veiledere:

Marianne Schram & Paal Eckhoff Salvsesen

Student:

Kinga Katrine Blaszkiewicz

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Verdig inkludering i barnehagehverdagen*. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor eller gir muntlig tilbakemelding.

7.2 Intervjuguide

Min problemstilling er: **Hvilke faktorer påvirker arbeidet med inkludering av flerkulturelle barn i barnehagen?**

1. Fortell litt om deg selv og jobben din

- Arbeidserfaring, utdanning, erfaring med arbeid med flerkulturelle barn?
- medarbeidere, spesielle arbeidserfaringer/ressurser?

2. Kan du fortelle meg mer om denne barnehagen?

- kjennetegn, særpreg? Annet?

3. Barnehagebarna

- a. Kan du fortelle om barnegruppa du har i år?
- b. Hva kjennetegner den?
- c. Kan du si litt om foreldrenes bakgrunn? Nasjonaliteter, yrker, utdanning etc.

4. Definisjoner og tolkninger av begreper

- a. Hvordan forstår du begrepet inkludering? Har dere arbeidet med begrepet innad i personalet?
- b. Vil du definere barnehagen som flerkulturell? Hva legger du i begrepet?
-praksis, arbeidsmåter og organisering?
- c. Hva legger du i begrepet en inkluderende barnehage?
 - i. Vil du anse barnehagen deres som dette?

5. Arbeidet med inkludering av flerkulturelle barn

- a. Hva skal til for at et barn skal føle tilhørighet, føle seg inkludert i barnehagefelleskapet?
- deltagelse i lek, sosialt kapital, medvirkning og autonomi?
- b. «Barnehagen skal bruke mangfold som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger» (Rammeplanen, 2017, s.9)
- i. Hvordan arbeider dere med synliggjøring mangfoldet i henhold til sitatet fra Rammeplanen?
- c. Arbeider dere med synliggjøring av barnas ulike kulturer/tradisjoner enten daglig, gjennom prosjekter eller lignende? Hvordan?
- i. Årsplanen deres nevner at det skal «bringes ulike kulturer og tradisjoner inn til barnehagen». Hvordan arbeider dere med dette?
- d. Hvordan arbeider dere med inkludering av nye barn inn i barnegruppen med tanke på lek, relasjoner og samspill?
- rutiner, felles opplevelser? Noe dere har hatt positiv erfaring med?
- i. Hvordan forbereder dere personalet og barnegruppen og personalet på å ta imot et nytt flerkulturelt barn?
- informasjon, foreldresamarbeid, besøk og språk

- ii. Har du opplevd ulikhet i inkluderingsprosessene avhengig av om barna kommer fra majoritet- eller minoritetskulturer? Hvordan?
- iii. Vil du si at alle barna får likestilt inkludering uavhengig av deres kulturelle og etniske bakgrunn? Hvorfor/hvorfor ikke?

6. Foreldresamarbeid

- a) Kan du fortelle litt om hvordan dere tar imot nye foreldre med flerkulturell bakgrunn?
 - Skiller dette foreldresamarbeidet seg fra andre foreldresamarbeid med tanke på rutiner, foreldremøter etc?
- b) Har dere oppstartsamtaler? Hvilken informasjon ønsker dere å få/gi?
- c) Har du vert vitne til eller erfart konflikter med foreldre angående barnas inkludering i barnegruppen?
 - ulike forventninger, utfordringer med kommunikasjon, ulike oppdragelsespraksiser? Mattradisjoner?
- d) Hva har du lært av samarbeid med flerkulturelle familier? Hvilken verdi har dette hatt for din praksis samt inn i barnehagefelleskapet?
- e) Hvordan vektlegges foreldrenes ønske om opprettholdelse av egen kultur og språk inn i det daglige arbeidet i barnehagen?

7. Ønsker du å si noe mer eller utdype noe som ikke har kommet til uttrykk tidligere?